

TEHNOLOGIA VALORIFICĂRII STRATEGIILOR DIDACTICE LA DISCIPLINA EDUCAȚIA MUZICALĂ

Viorica CRIȘCIUC, lector universitar, doctor,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, R. Moldova

Abstract: The article, conceived scientific and theoretical, practical and applicative, touches upon the problem of the strategies to the field of music education. In this research, the didactic strategies are materialized through specific strategies developed in relation to the specificity of music education. Our research is focused on the analysis and delimitation of the specific strategies of music education discipline, through which we propose a theoretical route, with practical ways of formation of the contextualized application capacity of the musical knowledge to pupils, in musical-teaching activities of the lesson.

Caracterul artistic al activităților muzical-didactice, impun lecției de educație muzicală corelarea *metodelor clasice/tradiționale cu cele moderne* și combinarea/integrarea lor cu cele specifice învățământului muzical. Varietatea procedeeelor și tehnicilor face metoda mai atractivă, eficientă și interesantă, între procedeu și metodă relațiile sunt dinamice: metoda poate deveni însăși un procedeu în cadrul altei metode; tot așa un procedeu poate fi ridicat la rang de metodă (*Babanski 1979: 97*). Metodele utilizate la lecția de educație muzicală vor avea un caracter dinamic, se vor distinge prin flexibilitate, cu permanentă deschidere spre înnoire, precum și raliere la cerințele actuale ale învățământului muzical. Metodele care îndeplinesc funcțiile respective, au caracter polifuncțional. Astfel, proiectarea strategiilor se realizează prin apelarea perpetuu la metodele clasice/moderne din învățământul general și cele specifice educației muzicale.

Problema metodelor de predare a cunoștințelor muzicale, utilizate în procesul didactic generează noi investigații în pedagogia muzicală. Astfel, reieșind din operațiile/elementele specifice predării cunoștințelor pe lângă metodele general-pedagogice, utilizăm **metode specifice educației muzicale**, care conferă lecției de muzică, mesaj propriu artei sunetelor. Potrivit specificului și caracterului artistic, educația muzicală atestă metode specifice învățământului muzical. Metodele și tehnicile de achiziție sunt componentele importante ale strategiilor specifice educației muzicale, pe care le-am sistematizat și le-am grupat în două subgrupe convențional adaptate la specificul strategiilor în procesul de predare-învățare. Propunem modalitățile de clasificare a metodelor specifice educației muzicale.

1. Tehnologia valorificării strategiilor emoțional-afective prin *metode și tehnici care favorizează procesul de predare bazate pe trăirea mesajului sonor.*

a) *Metoda dramaturgiei emoționale* (în cadrul acestei metode profesorul crează o atmosferă emotivă în jurul oricărui moment de întâlnire cu muzica; metoda include așa procedee specifice: crearea efectului mirării, crearea situației de succes, crearea situației de joc); *Metoda meditației asupra muzicii*; (Abdulin E.) *Metoda generalizării muzicale*; *Metoda perspectivei și retrospectivei*; (Kabalevskii Dm.) *Metoda stimulării imaginației*; *Metoda „re-interpretării” artistice a muzicii*; Metoda conversației muzicale; (Bezborodova L.) Metoda perceperii/însușirii intonațional-stilistice a muzicii; (Krasilnikova M.) *Metoda trăirii muzicii*; (Vetlughina N.) *Metoda perceperii intonațional-stilistice a muzicii și modelării a procesului creativ-artistice*; (Șkoliar L.) Asupra metodelor specifice educației muzicale au lucrat Kabalevskii Dm., Abdulin E., Aliev Iu., Apraxina O., Șkoliar L., Bezborodova L., Gagim I., Vasile V., Delion, P., Motora-Ionescu, Halabuzari, P., Șerfezi, I., ș.a.

2. Tehnologia valorificării strategiilor analogice prin *metode și tehnici, care favorizează imaginația și creativitatea elevilor.*

a) *Metoda caracterizării poetice a muzicii* (Gagim 2004: 56) este o metodă eficientă în predarea și însușirea cunoștințelor muzicale, care se mai poate numi și metoda verbalizării artistice a muzicii. Rolul cuvântului în actul predării-învățării va purta un caracter artistic, se va caracteriza prin emotivitate, va respecta o anumită intonație, expresie. Versul artistic va continua în aceeași tonalitate afectivă în actul de receptare a muzicii, aducându-l la alt nivel de înțelegere, unde sesizarea mesajului sonor se va contopi cu conștientizarea obiectivității textului. Metoda caracterizării poetice a muzicii se consideră reușită dacă în rezultat elevii vor caracteriza poetic lucrarea muzicală prin expresii verbal-artistice. Prin aceasta, percepția devine mai profundă, deoarece atunci când elevul explică muzica, el din nou, cu o nouă intensitate, trăiește mesajul sonor. Scopul metodei este identic cu scopul fundamental al educației muzicale: formarea culturii muzicale ca parte indisolubilă a culturii spirituale. Alte metode specifice actului de predare/învățare sunt: *Metoda stimulării imaginației*, *Metoda re-interpretării artistice a muzicii*, *Metoda asemănării și contrastului* (Gagim 2004: 76).

b) *Sinectica* – numită și metoda analogiilor sau metoda asociațiilor de idei muzicale. Terminul se sinectică provine din grecescul *synecticos* (syn – a aduce împreună și ecticos elemente diverse) și sugerează principiul fundamental al metodei: asocierea unor idei aparent fără legătură între ele. Scopul de a introduce metoda sinectica în predarea cunoștințelor muzicale este de a elibera elevii de orice constrângeri și de a le îngădui să-și exprime liber opiniile vizavi de o problemă pe care trebuie s-o abordeze dintr-o perspectivă nouă. Astfel, în cadrul secvențelor didactice bazate pe sinectică, profesorul încurajează atitudinea creativă a elevilor, stimulându-i să privească problemele și soluțiile în moduri neuzuale, utilizând digresiuni (să dea frâu liber

exprimării impulsurilor imaginative, educând flexibilitatea și lateralitatea acesteia (*Călin 1995: 133*).

c) *Explozia solară (Starbursting)*, bazată pe dezvoltarea creativității, similară brainstormingului. Începe din centrul conceptului și se împrăștie în afară, cu întrebări, la fel ca o explozie stelară. În cadrul metodei se scrie ideea sau problema pe o foaie de hârtie și se înșiră cât mai multe întrebări care au legătură cu ea. Un bun punct de plecare îl consideră cel de tipul: Ce! Cine! Unde! De ce! Când! Organizată în grup explozia stelară facilitează participarea întregului colectiv de elevi, stimulează creativitatea și spiritul de învățare prin descoperire. Scopul este de a obține cât mai multe întrebări și astfel cât mai multe conexiuni între concepte.

3. Tehnologia valorificării strategiilor mixte *metode și procedee pentru fixarea și sistematizarea cunoștințelor deprinderilor și priceperilor* (*Cerghit 2008: 78*):

a) *Metoda LOTUS (floare de nufăr) (LOTUS BLOSSOM TECHNIQUE)*, adaptată după "Trinkpak" de Mchalko Michael). Tehnica florii de nufăr presupune deducere de conexiuni între idei, concepte, pornind de la o temă centrală. Problema sau tema centrală determină cele 8 idei secundare care se construiesc în jurul celei principale, asemenea petalelor de nufăr. Etapele tehnicii florii de nufăr: (a) construirea diagramei; (b) scrierea temei centrale în centrul diagramei; (c) elevii se gândesc la ideile sau aplicațiile legate de tema centrală; (d) etapa construirii de noi conexiuni pentru cele opt teme centrale și consemnarea lor în diagramă; (e) etapa evaluării ideilor, se analizează și se apreciază rezultatele din punct de vedere calitativ și cantitativ.

b) *Metoda piramidei sau metoda "bulgărelui de zăpadă"* are la bază împletirea activității individuale cu cea desfășurată în mod co-operativ, în cadrul grupurilor. Fazele de desfășurare a metodei piramidei: (a) faza introductivă (profesorul expune datele problemei în cauză); (b) faza lucrului individual - elevii lucrează pe cont propriu la soluționarea problemei; (c) faza lucrului în perechi – elevii formează grupe de doi elevi pentru a discuta rezultatele individuale la care a ajuns fiecare, (d) faza raportării soluțiilor în colectiv; (e) faza decizională – se alege soluția finală și se stabilesc concluziile asupra demersurilor realizate asupra participării elevilor la activitate.

În pedagogia muzicală strategiile specifice domeniului, se manifestă prin valoare orientativ practică, fiind nu numai o entitate teoretică, ci și o noțiune de lucru în activitățile muzical-didactice. Ea reprezintă o concepție, linie de orientare, pe ansamblu și pe termen lung privind organizarea educației muzicale, a procesului de învățământ (*Bontaș 1998: 46*).

Modalitatea optimă de realizare a actului didactic rezidă în conexiunea integrată a componentelor curriculum-ului: finalitățile/competențele, obiectivele, conținuturile sau subiectele de studiu selecționate și realizate cu scopuri didactice, metodologii de predare-învățare, metodologii de evaluare a performanțelor școlare. Unul din obiective ale procesului de

învățământ ar fi a obținerea rezultatelor maxime cu mijloace minime și adecvate. Calea prin care se realizează acest lucru este perfecționarea **tehnicilor de achiziție**. Dat fiind că, în cercetarea respectivă, evoluția conceptului de tehnici de achiziție în predarea cunoștințelor muzicale la lecție, menționăm, abordarea sistemică a cunoștințelor muzicale prin tehnici de sonorizare, vizualizare, și verbalizare, ce se concretizează prin claritatea sarcinilor didactice, utilizarea unor metode, mijloace, materiale didactice, procedee optime, care contribuie la reușita procesului de predare-învățare prin strategii specifice educației muzicale.

Tehnicile de achiziție a cunoștințelor muzicale se vor organiza prin sonorizarea, vizualizarea și verbalizarea cunoștințelor muzicale. Etapa *achizițiilor senzoriale se caracterizează prin particularități specifice în procesul predării cunoștințelor muzicale*. Aceste particularități au determinat anumite caracteristici pentru această etapă: (a) caracterul activ, participativ al predării-învățării cunoștințelor muzicale; (b) caracterul ludic al activităților muzical-didactice, vizând perfecționarea analizatorilor auditivi, dezvoltarea acuității auditive, (capacități auditive de a percepe diversitatea sunetelor etc.) precum și formarea deprinderilor muzicale elementare; (*Cristea 2005: 211*) (c) caracterul intuitiv al metodelor și procedeelelor, în care va interacționa cunoașterea de tip senzorial cu cea de tip artistic. **Sonorizarea cunoștințelor muzicale** urmărește captarea interesului elevilor pentru muzică, alături de acumularea experienței muzicale prin contactul direct, viu cu această artă.

În ceea ce privește cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj muzical, **etapa achizițiilor vizuale** cuprinde mai multe faze: (a) familiarizarea prin audiții și interpretări cu unele elemente melodice, ritmice, dinamice vizualizate prin figuri, desene, etc.; (b) utilizarea unui cod grafic în vizualizarea structurii/formei lucrărilor muzicale. Ceea ce elevii au cunoscut prin etapa senzorială, ei exprimă și conștientizează prin codurile și simbolurile muzicale.

Cea de treia etapă, **etapa achizițiilor verbale** va permite abordarea complexă, teoretică, istorică, estetică a fenomenului muzical. Elevul ajunge să opereze cu criterii valide de apreciere și selecție a valorilor muzicale. În această etapă se formează deprinderi de a explica fenomenul muzical, de a relata prin limbaj specific muzicii stările, trăirile în urma contactului direct cu arta sonoră (*Ionescu 200: 67*).

Tehnologia strategiilor didactice, specifice educației muzicale, valorifică două căi de acțiune:

1) *Practică* - bazată pe stilul educațional al profesorului care asigură optimizarea noii structuri create, valorificând normele prescriptive ale acesteia dar și propriile sale resurse de inovație didactică. Activitatea de prosperitate pedagogică, necesară pentru focalizarea strategiei didactice în jurul unei „metode de bază”, implică elaborarea unor tipologii de acțiune

reprezentative, bazate pe o structură funcțională globală, integrată și deschisă (pe termen lung), echivalentă cu organizarea unei înălțări de situații de învățare prin parcurgerea cărora elevul își însușește materia de studiu.

2) *Teoretică* - dezvoltată prin integrarea mai multor procedee și tehnici de achiziție într-o „metodă de bază”, cu extrapolarea calității acestora la nivelul unei noi structuri care asigură creșterea funcționalității pedagogice în activitatea de predare-învățare-evaluare, pe termen scurt, mediu și lung.

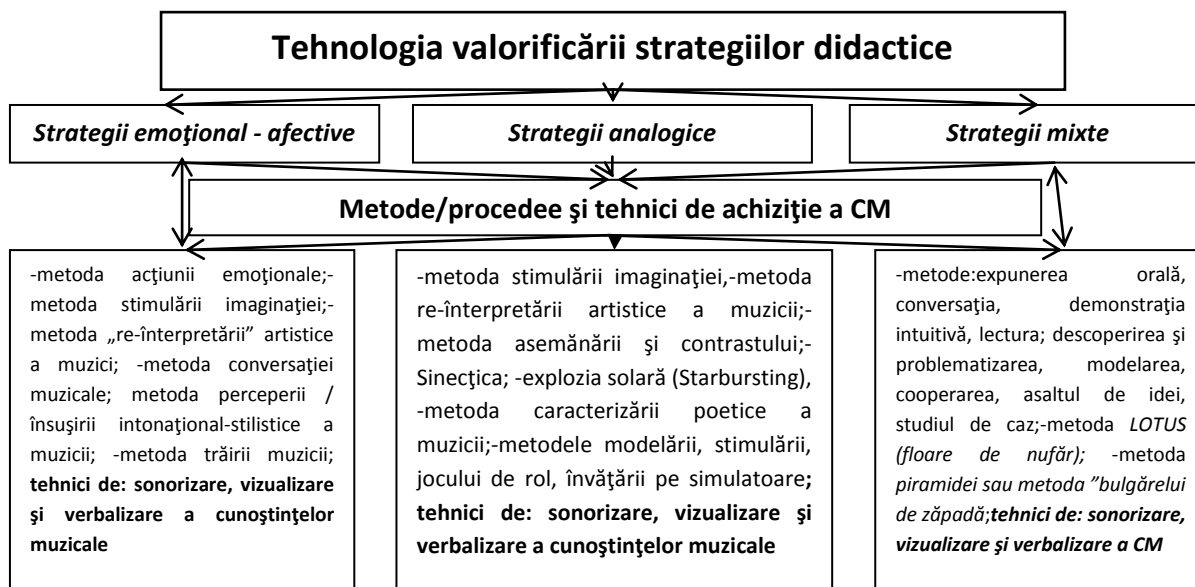

Figura 1. Tehnologia valorificării strategiilor didactice

Eficiența activității didactice depinde în mare măsură de calitatea demersului educativ și artistic, de selectarea și corelarea celor mai potrivite metode, mijloace și materiale didactice; această etapă este cunoscută ca etapa selectării și corelării celor „trei M” (Metode, Materiale, Mijloace). Modul în care profesorul reușește să aleagă, să combine și să organizeze la lecție, ansamblul de **metode, materiale și mijloace** în vederea atingerii anumitor obiective, definește eficiența *tehnologiilor de valorificare a strategiilor specifice educației muzicale*.

Referințe bibliografice:

1. BABANCKI, I. *Optimizarea procesului de învățământ*. Chișinău: Lumina, 1979. 321 p. CZU 345-64 (32).
2. BONTAȘ, I. *Pedagogie*. Timișoara: ALL EDUCATIONAL, 1998. 204 p. ISBN 321-2234-32.
3. CĂLIN, M. *Procesul instructiv-educativ*. București: E.D.P., 1995. 135 p. ISBN 76-654-68.

4. CERGHIT, I. *Sisteme de instruire alternative și complementare*. Iași: Polirom, 2008. 197 p. ISBN 23-432-234.
5. CRISTEA, S. *Dicționar de termeni pedagogici*. București: EDP, 1998. 402 p. ISBN 43-345-765.
6. GAGIM, I. *Știința și arta educației muzicale*. Chișinău: ARC, 2004. 211 p. ISBN 23-436-357.
7. GUȚU, VI. *Schimbări de paradigmă în teoria și practica educațională*. vol. III. Chișinău: CEP USM, 2009. 98 p. CZU 34-456.
8. IONESCU, M. *Demersuri creative în predare și învățare*. Cluj-Napoca: Editura Universitară Clujeană, 2000. 178 p. ISBN 987-78-654.